

Dokumentnamn
YTTRANDE

Datum
2024-11-25

Vårt diarienummer
1.1.3-2024-06388
GD-2024-220
Ert diarienummer
Fi2023/02994

Mottagare
Regeringskansliet
Finansdepartementet
E-.post
fi.remissvar@regeringskansliet.se

En form för kollektivt beslutsfattande – en kartläggning och prövning av nämndmyndigheter (2024:11)

Vetenskapsrådet har granskat utredningens förslag utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de särskilda uppgifter som myndigheten har i sin roll som forskningsfinansiär och forskningspolitisk rådgivare.

Sammanfattning

Vetenskapsrådet instämmer med förslaget om att Överklagandenämnden för etikprövning även fortsättningsvis ska vara en nämndmyndighet.

Vetenskapsrådet ifrågasätter förslaget om att inrätta Gentekniknämnden som ett särskilt beslutsorgan vid Vetenskapsrådet, samt utredningens analys inklusive den konsekvensbeskrivning som framförs. Ytterligare analys och underlag behövs innan förändringar genomförs.

Vetenskapsrådet har inga synpunkter på övriga förslag.

Skälen för Vetenskapsrådets ställningstaganden

Rubrikstrukturen nedan refererar till rapportens struktur och disposition.

3.7.2 Domstolsliknande nämnder där formen också tycks vara funktionell

Vetenskapsrådet instämmer att Överklagandenämnden för etikprövning även fortsättningsvis bör vara en nämndmyndighet. Vetenskapsrådet har inte synpunkter på uppgifter för nämndmyndigheten gällande tillsyn av etikprövning, som utredningen nämner.

4.3.2 Fyra nämndmyndigheter skulle kunna bli särskilda beslutsorgan i annan myndighet

Vetenskapsrådet instämmer att kollektivt beslutsfattande behövs för Gentekniknämndens uppdrag. Vetenskapsrådet anser däremot inte att det

finns tillräckligt underlag för att konstatera att nödvändig självständighet uppnås om Gentekniknämnden inrättas som ett särskilt beslutsorgan inom myndigheten.

Rapporten saknar resonemang och motivering av bedömningen att det inte finns ett starkt behov av organisatorisk gräns mellan Gentekniknämnden och Vetenskapsrådet. Baserat på myndigheternas uppdrag, verksamhet och organisation anser Vetenskapsrådet tvärtom rapporten att det finns ett starkt behov av organisatorisk gräns mellan myndigheterna. En djupare förståelse för nämnd- och värdmyndigheternas verksamheter och uppdrag, samt vikten och behoven av gränsdragningar och separata beslutsvägar, hade varit värdefullt och gynnat rapporten. I beskrivningen av Gentekniknämnden anger Statskontoret till exempel att motivet till inrättandet av myndigheten är oklart. Motivet framgår emellertid på sida 38-39 i proposition 1993/94:198¹, och är nödvändigt att beakta i en utredning.

Vetenskapsrådets uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet och verka för forskningsexcellens skiljer sig avsevärt från Gentekniknämndens uppdrag. Med anledning av detta avstyrkte Vetenskapsrådet förslaget att Vetenskapsrådet ska vara värdmyndighet åt Gentekniknämnden i yttrandet på remissen En förändrad organisation av Gentekniknämnden (Ju2018/04276/DOM)². Det behövs djupare och bredare beröringspunkter mellan värd- och nämndmyndighet för att effektivitetsvinster och synergier ska uppstå. Det saknas därmed tydliga skäl att knyta Gentekniknämnden närmare Vetenskapsrådet.

Statskontoret har i en rapport beskrivit de risker särskilda beslutsorgan medför. Riskerna omfattar brist på självständighet, problematisk resursfördelning, och bidrag till en oöverskådlig organisation³.

Vetenskapsrådet vill framhålla att dessa risker förefaller synnerligen sannolika ifall Gentekniknämnden inrättas som ett särskilt beslutsorgan vid Vetenskapsrådet. I och med att Gentekniknämndens och Vetenskapsrådets uppdrag skiljer sig väsentligt, kan myndigheterna ge vitt skilda synpunkter i olika ärenden. Till skillnad från många andra myndigheter består Vetenskapsrådet av sju ämnesråd och kommittéer, vilket innebär en relativt komplicerad organisatorisk struktur och ansvarsfördelning. Detta behöver beaktas i beslut om förändringar gällande Gentekniknämndens och Vetenskapsrådets organisation och uppdrag.

Statskontoret bedömer också att särskilda organ endast bör inrättas när det finns tydliga motiv, lämpliga förutsättningar och där inget annat alternativ framstår som bättre⁴. Motiven för att inrätta Gentekniknämnden som ett särskilt beslutande organ vid Vetenskapsrådet är inte tydliga eller starka, och förutsättningarna är inte tillräckligt utredda. Alternativa lösningar går

¹ [Lag om genetiskt modifierade organismer - Riksdagens webbplats](#)

² [Yttrande på En förändrad organisation av Gentekniknämnden - Vetenskapsrådets webbplats](#)

^{3,4} [Myndigheternas särskilda organ - Statskontorets webbplats](#)

därmed inte att ta ställning till. Eventuella förändringar behöver föregås av närmare utredning av myndigheternas uppgifter och uppdrag, liksom konsekvenser av olika alternativa lösningar, inklusive vilka instruktioner gällande relationer och ansvarsfördelning som behövs för respektive lösning. Återigen behöver utredningen utgå från detaljerad information om Vetenskapsrådets och Gentekniknämndens organisation, verksamhet och uppdrag.

5.3.2 När nämndmyndigheter görs om till beslutsorgan blir konsekvenserna för verksamheten liten

I rapporten beskrivs att bedömningarna bygger på en översiktlig analys utan fördjupad kunskap om myndigheternas verksamheter och att praktiska aspekter av förslagen inte analyserats. Det saknas därmed stöd för att konsekvenserna av att göra om Gentekniknämnden till ett beslutsorgan inom Vetenskapsrådet blir små, som Statskontoret hävdar.

Inrättande av ett särskilt beslutsorgan kräver både tid och ekonomiska resurser. Därtill framgår det inte hur större effektivitet ska uppnås genom inrättandet av ett särskilt beslutsorgan. Ytterligare potentiella synergier är osannolika då verksamheterna vid värd- och nämndmyndigheterna skiljer sig avsevärt. Då den nuvarande organisationsformen med Vetenskapsrådet som värd till Genetiknämnden genomfördes i effektivitetssyfte, vilket vi bedömer som uppfyllt, är det inte troligt att ytterligare effektivitetsvinster skulle kunna uppnås.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Katarina Bjelke efter föredragning av samordnaren Abraham Mellkvist-Roos. Vid den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Victoria Söderqvist deltagit.

Katarina Bjelke
Generaldirektör

Abraham Mellkvist-Roos
Samordnare

Kopia

fi.ofa.sfo@regeringskansliet.se

Utbildningsdepartementet:

Carl.hogstedt@regeringskansliet.se

Utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se